

Den tidlige og sene Thomas Mann: kunst, dæmoni og politik

Forelæsningsrække ved Henrik Stampe Lund om de tidlige noveller og *Doktor Faustus*

Hvis der er noget, som kendetegner Thomas Manns forfatterskab, er det en hyppig forekomst af kunstnerportrætter med fokus på kunstnerens psykologi og eksistens som social outsider. I disse skildringer ser kunstnerne næsten udelukkende sig selv indefra og samfundet udefra. Denne spaltning i sindet gælder både de tidlige noveller før og lige efter år 1900, og temaet kulminerer fire årtier efter i den fiktive kunstnerbiografi om komponisten Adrian Leverkühns liv og levned i romanen *Doktor Faustus*. Formålet med forelæsningsrækken er at se nærmere på denne påfaldende kontinuitet på tværs af forfatterskabet.

Hvad der umiddelbart kunne forekomme at være en indadvendt, nærmest klaustrofobisk problemstilling om den specifikke kunstnerpsykologi, viser sig i forbløffende grad at være et vindue til indsigt i de spændinger af ideologisk, politisk, pædagogisk og teologisk art, som viste sig fra deres mest destruktive og dæmoniske side i Thomas Manns samtid. Man kan måske ligefrem tale om Thomas Manns særlige sans for den psykologiske inkubationstid frem til fascismens gennembrud.

Hvor stor en kapacitet det kunstneriske, det indre og psykologiske perspektiv besad, viser sig endegyldigt i *Doktor Faustus*, hvor Thomas Mann gennem sine detaljerede kunstner- og menneskeportrætter ikke bare opsporer de umiddelbare historiske og kulturelle rødder til fascismen i årene umiddelbart før Weimarrepublikkens sammenbrud, men også ser det forulykkede Tyskland som slutresultatet af en hel humanistisk kulturepokes udvikling gennem 500 år: Den pessimistiske diagnose stikker nådesløst dybt, og tilsvarende stort er behovet for nåde og tilgivelse. Undervejs i romanen fremstilles kunstens autonomi, kunstnerens isolation og fascismens gennembrud, hyppigt som analogiske fænomener: Begge bryder de med den konventionelle moral og indgår djævelpagter.

Forelæsningsrækken former sig som en teksttolkning med lejlighedsvis inddragelse af de værker af bl.a. Goethe, H.C. Andersen, Søren Kierkegaard etc., som Thomas Mann direkte eller diskret har indvævet i de gennemgåede tekster.